O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

I.M. Tuxtasinov

2023 yil “30” 08

Ro‘yxatga olindi: № MD-70230101-1.06

2023 yil “30” 08

QIYOSIY TILSHUNOSLIK
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	200 000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000 – Tillar
Mutaxassislik:	70230101 – Lingvistika (yapon tili)

Samarqand – 2023

Fan/ modul kodi QIT1306	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECST-Kreditlar 6	
Fan/ modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1. Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama soat
Qiyosiy tilshunoslik		60	120	180

2\. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarda qiyosiy tilshunoslik haqida tasavvur hosil qilish. Uning amaliy tilshunoslikda tutgan o'rnini yoritish, qiyosiy tilshunoslikni tarjima nazariyasi bilan o'zaro munosabatini ko'rsatish, magistrantlarni turli til oilalariga mansub bo'gan turk, koreys, yapon, xitoy, hind, fors, arab, ingliz, rus va o'zbek tillarini qiyosiy tadqiq etish, ular orasidagi o'xshash va tavofutli jihatlarni aniqlab kerakli xulosalar chiqarishga o'rgatish, egallagan bilimlarini ilmiy tadqiqot faoliyati va tarjima amaliyotida qo'llash malakalarini shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – fan magistrant-talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va tarjima jarayonlariga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1 - mavzu. Qiyosiy tilshunoslik va tarjima lingvistikasi

2 - mavzu. Tilshunoslik tarixi

3 - mavzu. Qiyosiv-tarixiy tilshunoslikning shakllanishi va rivojlanishi

4 - mavzu. Til oilalarini qiyosiy-tarixiy o 'rganish

5 - mavzu. Oltoy tillari nazariyasi

6 – mavzu. Tillarning morfologik tasnifi

7 – mavzu. Qiyosiy tilshunoslikning tahlil metodlari

8 – mavzu. Tipologik tilshunoslik

9 – mavzu. Lingvistik universaliyalar

10 – mavzu. Tillarning fonetik tipologiyasi

11 – mavzu. Tillarning morfologik tipologiyasi

12 – mavzu. Tillarning leksik tipologiyasi

13 – mavzu. Tillarning sintaktik tipologiyasi

14 – mavzu. Ch o g 'ishtirma tilshunoslik

15 – mavzu. Kontrastiv lingvistika

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Qiyosiy tilshunoslik va tarjima lingvistikasi
2. Qadimgi asrlar tilshunosligi
3. Komparativistik tilshunoslikning nazariy asoslari
4. Nemis tilshunoslari
5. Vilgelm fon Gumboldt
6. Tillar tasnifi
7. Hind-Yevropa tillari oilasi
8. Oltoy tillari oilasi
9. Agglyutinativ tillar
10. Flektiv tillar
11. Ihotalangan tillar (amorf tillar)
12. Polisintetik tillar
13. Qiyosiy tilshunoslik metodlari
14. Tipologik tadqiqot turlari
15. Sharq tillarining o 'ziga xos xususiyatlari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Qiyosiy tilshunoslik va tarjima nazariyasi
2. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari
3. Qiyosiy, chog 'ishtirish va tipologik metodlar

	4. Til tizimlarini qiyosiy tavsiflash prinsiplari 5. Qiyosiy tilshunoslik tarixi 6. Til oilalari 7. Hind-Yevropa tillari 8. Oltoy tillari 9. Sino-tibet tillari 10. Glottoxronologiya 11. Leksika, frazeologiya, morfologiya va sintaksisda kongruentlik 12. Leksik birliklar va tarjima 13. Qiyosiy tilshunoslik va chet tillarni o 'qitish 14. A.Shleyxer va uning qiyosiy-tarixiy tilshunoslik tadqiqotlariga qo'shgan hissasi 15. I.A.Boduen de Kurtene va tillar tipologiyasi 16. Areal tilshunoslik 17. Tillarni o 'zlashtirishda interferensiya muammolari 18. V.fon Gumboldt tadqiqotlarida qiyosiy tilshunoslik masalalari 19. V.N.Yarseva tadqiqotlarida qiyosiy tilshunoslik masalalari 20. Qiyosiy tipologik grammatikaning asosiy kategoriyalari
3.	**V. Ta'lim natijalari / Kasbiy shakllangan kompetensiyalar** **Magistr bilishi kerak:** • lingvistik bilim asoslari, til xodisalari sub'ektlari, Grammatik kategoriyalar tugrisida **tasavvurga ega bulishi;** • lingvistik nazariya asoslarini, til konunlari, tushunchalari, kategoriyalarini, til xodisasi jarayonlarining xususiyatlarini **bilishi va ulardan foydalana olishi;** • magistr til xodisa va jarayonlarini taxlil kilish usullarini qo'llash, grammatik muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • Ma'ruzalar; • Interfaol keys-stadilar; • Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar;

5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida must aqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Д.А.Карпека Грамматика японского языка.- Санк-Петербург: Восточный экспресс, 2018 Том1,2,3 2. В.М.Алпатов Япония: язык и культура. — М.: Языки славянских культур, 2008. — 208 с. 3. В.М.Алпатов Теоретическая грамматика японского языка.-Москва: Издательство Наталис, 2008. – 281 с. 4. Rasulov R. Umuiy tilshunoslik (darslik).-Toshkent, 2013. 5. Р.Дж.Абдрахмонова. Лингвистическая типология: учебное пособие. Бишкек: Изд-во КРСУ, 2014. 108 с. 6. Н.С.Шарафутдинова . Лингвистическая типология и языковые ареалы : учебное пособие /Ульяновск : УлГТУ, 2011. – 159 с **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Байрамова Л.К. Введение в контрастивную лингвистику. - Казань: Изд-во Казан, ун-та, 2005. 2. Усманова Ш. Олтой тилларида муштарак маиший лексика. Монография.-Тошкент: Фан, 2010. 3. Ярцева В.Н. Контрастивная грамматика. - М.: Наука, 1981. **Axborot manbalari;** 1. www.ziyonet.uz 2. www.geocities.co.jp 3. www.dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki 4. www.orient.pu.ru
7	Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023-yil "30" 08 dagi "1"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ul:** F.M.Lutfilloyeva– SamDChTI, "Yapon filologiyasi" kafedrasi dotsenti, PhD. O.F.Achilova – SamDChTI, "Yapon filologiyasi" kafedrasi dotsenti, PhD.
9	**Taqrizchilar:** G.I.Kurbonova – SamDChTI, "Yapon filologiyasi" kafedrasi dotsenti, PhD. M.Umarova – Yaponiya raqamli universiteti katta o'qituvchisi